

51

kerkuilenoverleg noord-brabant

verslag 1993-1994

Gerard van der Kaa
Ger van den Oetelaar

Voorwoord

Voor U ligt na een sluimerende periode al weer het vijfde verslag van het Kerkuilenoverleg Noord Brabant.

Omdat Ger door drukke werkzaamheden binnen zijn werk het een en ander moest laten afweten, heeft het uitbrengen van dit verslag wat langer geduurd dan in de bedoeling lag. Ger heeft aan Gerard van der Kaa gevraagd om in ieder geval voor een periode van twee jaar assistentie te verlenen bij het coördineren van de kerkuilenactiviteiten in Noord Brabant.

Het werk van Gerard zal bestaan uit het verzamelen en invoeren in de computer van de broed - nestkastgegevens, en het directe contact met de Vogelwerkgroepen.

Hierbij hoort ook het doorgeven van de broedresultaten aan de landelijke coördinator en aan Vogelbescherming.

Ger blijft het aanspreekpunt voor eventuele problemen en voor het houden van lezingen over kerkuilen.

Wij hopen dat door het uitbrengen van dit verslag de activiteiten van de samenwerkende Vogelwerkgroepen weer gestimuleerd worden, om met frisse moed de kerkuilenactiviteiten het komende seizoen weer ter hand te nemen,

Wij wensen jullie veel succes en een goed kerkuilenjaar in 1995.

Gerard van der Kaa
Ger van den Oetelaar

RESULTATEN 1993 / 1994

In onderstaande tabellen 1 en 2 zijn de resultaten vanaf 1986 weergegeven:

GEGEVENS OVER DE KERKUILBROEDGEVALLEN OVER DE PERIODE 1986-1994

Tabel 1

JAAR	AANTAL BROEDPAREN N. Br.	AANTAL BROEDPAREN NED.	AANTAL BROEDPAREN %	Aantal broedsels	'VRIJE' Broedparen	% 'VRIJE'	AANTAL TWEEDE BROEDSELS
1986	36	221	16,3	36	9	25,0	0
1987	48	258	18,6	51	13	27,1	1
1988	71	388	18,2	82	13	18,3	11
1989	111	713	15,6	111	7	6,3	0
1990	141	1135	12,4	153	25	17,7	12
1991	47	575	8,2	47	5	10,6	0
1992	84	764	11,2	88	11	12,5	4
<i>1993</i>	<i>121</i>	<i>1072</i>	<i>11,3</i>	<i>127</i>	<i>6</i>	<i>5</i>	<i>5</i>
<i>1994</i>	<i>122</i>	<i>885</i>	<i>13,8</i>	<i>124</i>	<i>1</i>	<i>0,8</i>	<i>2</i>

Duidelijk is in deze tabel waar te nemen dat het aantal broedparen stijgende is, immers zelfs in het muizenarme broedjaar 1994 waren nog meer paartjes aanwezig dan in 1993. Dit terwijl vele vogelwerkgroepen hebben kunnen constateren dat er paren aanwezig waren die niet tot broeden zijn gekomen. Het aantal potentiële broedparen in 1994 is zeker enkele tientallen hoger dan het getal '122'. De in 1992 geponeerde opmerking dat de brabantse kerkuil terrein verliest t.o.v. de landelijke trends wordt gelukkig weer wat tegengesproken door de feiten. In 1994 maakt de brabantse populatie weer 13,8 % uit van de totale Nederlandse populatie. Of dit ligt aan de verbeterde milieusituatie in Brabant ligt zeker niet voor de hand. De wateroverlast in polders heeft een grotere negatieve invloed op de muizenpopulaties dan stijgend water in een geomorfologisch gedifferentieerd terrein zoals b.v het Dommeldal. Soms zijn juist door stijgend groter water muizen beter beschikbaar voor kerkuilen omdat de muizen geconcentreerd worden op de hoger delen. Hopelijk blijft de stijgende tendens, zowel qua aantal als qua aandeel in de nederlandse populatie gehandhaafd.

Het aantal 'vrije' broedparen neemt weer af. Dit kan liggen aan de te grote concentratie van kerkuilenbeschermers op de geplaatste nestkasten, zodat er te weinig aandacht overblijft voor inventarisatie van de overige potentiële broedplaatsen.

Het aantal broedparen is eveneens weergegeven in **grafiek 1**

Tabel 2

JAAR	AANTAL EIEREN	GEMIDDELD AANTAL EI /BROED- PAAR	AANTAL JONGEN UITGEVLO- GEN	GEMIDDELD AANTAL JONG /BROED- PAAR
1986	83	2,3	67	1,9
1987	140	2,8	130	2,6
1988	346	4,9	264	3,7
1989	473	4,3	342	3,1
1990	541	3,8	427	3,0
1991	134	2,9	80	1,7
1992	283	3,3	226	2,6
1993	461	3,8	408	3,4
1994	369	3,0	263	2,2

Uit tabel 2 komen duidelijke de resultaten naar boven van de gevolgen van de voedselarme situatie in 1994. Zowel het aantal eieren per broedpaar als het aantal jongen per broedpaar vertoont een sterke daling t.o.v. 1993. Dit is nog eens duidelijker weergegeven in tabel 3.

De ruimtelijke verspreiding is weergegeven op kaartje 1 (1993) en kaartje 2 (1994). De witte plekken blijven goed zichtbaar. Deze liggen daar al jaren. Nogmaals aandacht voor de werkgroepen die daar werkzaam zijn. Misschien moeten er andere initiatieven komen om de witte plekken te inventariseren. Een regionale bijeenkomst, vergezeld van een keurig persbericht kan goede kansen hebben.

Het aandeel van de verschillende vogelwerkgroepen is weergegeven onder bijlage 3.

Tabel 3 Toename/Afname

	Toename/Afname (%)	
	1993 t.o.v. 1992	1994 t.o.v. 1993
broedparen	40	1
broedsels	41	-2,4
eieren	62	-20
ei /broedpaar	15	-21
jongen	80	-36
jong /broedpaar	31	-35

Was in 1993 nog een toename merkbaar op vele fronten. (maar liefst 80 % meer jongen dan in 1992). In 1994 zijn de broedresultaten relatief veel slechter dan in 1993. Het aantal jongen vertoont maar liefst een daling van 36 % t.o.v. 1993. Over het algemeen zijn deze jongen ook minder 'bekwaam' dan jongen uit voedselrijkere jaren. Hopelijk heeft het een niet al te negatief gevolg voor 1995.

Dat de voedselsituatie gedurende het broedseizoen niet verbeterd is merkt u aan de groter %- daling van het aantal jongen ten opzichte van het aantal eieren.

Een berekening leert dat bij een normaal uitvalspercentage (50% van de jongen, 25 % van de broedparen) er ongeveer 175 potentiële broedparen aanwezig zijn in 1995. Bij voldoende voedselaanbod (dit valt helaas te betwijfelen) zouden er daarvan ongeveer 150 tot broeden moeten kunnen komen. Bij een slecht voedselaanbod zullen de getallen vergelijkbaar blijven met 1993/1994.

Interessant is ook altijd het wel en wee van de nieuwe broedgevallen. In onderstaande tabel is het verloop weergegeven:

Tabel 4:

JAAR	NIEUWE* BROEDGEVALLEN:			
	AANTAL	%	2e JAAR BEZET: %	3e JAAR BEZET %
1984	24	61,5	70,1	42,0
1985	14	33,3	64,3	57,1
1986	10	27,8	80,0	70,0
1987	16	32,0	50,0	31,3
1988	30	42,3	66,6	56,7
1989	56	50,4	71,4	16,1
1990	48	34,0	08,3	00,0
1991	10	21,2	12,7	4,2
1992	50	59,5	64	20
1993	57	47	54	---
1994	50	41	---	---
Totaal	365	39	54	33

* Nieuwe broedgevallen zijn broedplaatsen die in het voorafgaande jaar niet bezet zijn geweest.

Uit bovenstaande tabel blijkt weer dat nieuwe broedgevallen zeker niet altijd 'blijvertjes' zijn. Van de nieuwe broedgevallen in het succesjaar 1990 waren er in 1992 (3e jaar bezet) geen enkele meer over. Blijkbaar worden de beste territoria altijd bezet en bij een toename van de populatie worden minder kwalitatieve territoria benut. In voedselrijkere jaren zijn dit nu juist de territoria waaruit de kerkuilen het eerst verdwijnen.

Daarbij speelt natuurlijk een rol dat vaak gebruikte een paartje kerkuilen wat jaar in jaar uit hetzelfde territorium gebruikt dit territorium heel erg goed kent. Dit paartje zal dan in staat zijn om in voedselarmere perioden toch voedselbronnen aan te boren.

Van de 57 'nieuwe' broedgevallen in 1993 waren er in 1994 nog maar ruim de helft bezet. Nieuw 'bezette' territoria blijven een groter risico vormen.

Bezettingskans

De bezettingskans is weergegeven in tabel 5.

Tabel 5

1986	8,2 %
1987	9,5 %
1988	14,9 %
1989	22,2 %
1990	22,2 %
1991	6,8 %
1992	11,2 %
1993	15,0%
1994	14,4%

Elk jaar stijgt het aantal nestkasten en niet altijd het aantal potentiële broedparen. Op dit moment is er een theoretische kans van 14,4 % dat een geplaatste nestkast ook daadwerkelijk bezet wordt. In werkelijkheid hangt dit van vele factoren af zoals eenieder weet.

Activiteiten kerkuilenwerkgroepleden

Behalve het jaarlijkse inventariseren, schoonmaken van de nestkasten en het plaatsen van nieuwe nestkasten zijn er materialen beschikbaar om de activiteiten te promoten. Bij Ger is een diaserie en een videoband beschikbaar.

Ook kan in 1995 begonnen worden met het uitreiken van de diverse oorkonden aan de eigenaars die maar liefst 5 jaren of meer kerkuilen onderdak geboden hebben.

Van deze gelegenheid is gebruik te maken door deze officiële uitreiking te laten vergezellen van een persbericht in de plaatselijke krant.

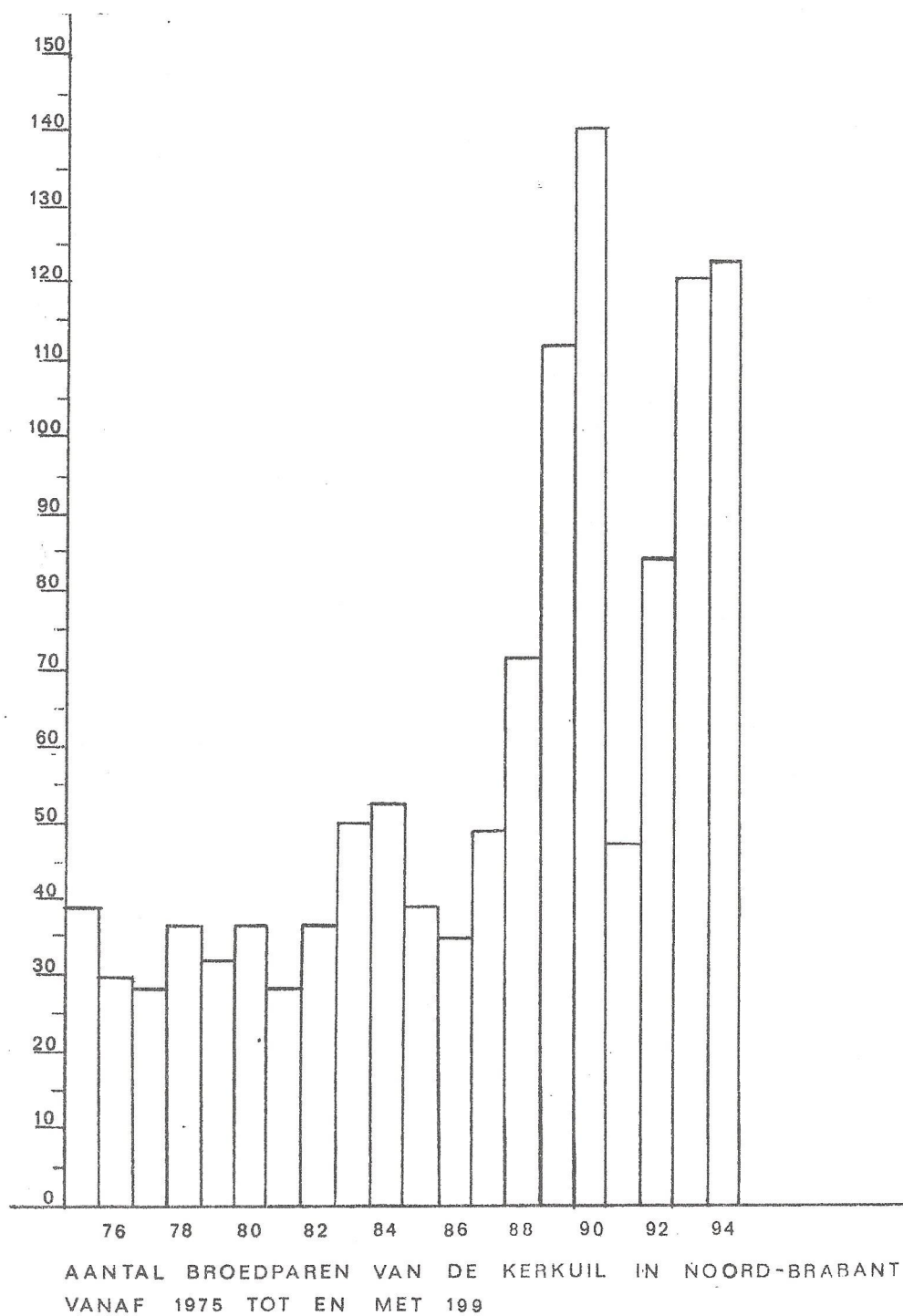
Bijlage 1: Overzicht van beschikbare 'nieuwe' nestkastnummers per vogelwerkgroep

Altenatuur	1	-	100
Beeren Budel	101	-	200
Bolkenbaas	201	-	300
Dhr. de Graaf	301	-	400
Heem Natuurgroep St Oedenrode	401	-	500
KNNV-VWG-Eindhoven	501	-	600
Ken en Geniet Dongen	601	-	700
M Brabant	701	-	800
M Brabant Oetelaar	801	-	833
M Brabant Ondersteyn	834	-	866
M Brabant Saris	867	-	900
M Drunen	901	-	1000
NW Liempde	1001	-	1100
VW De Maasheggen	1101	-	1200
VW De Torenavalk	1201	-	1300
VWG Bergen op Zoom	1301	-	1400
VWG De Kempen	1401	-	1500
VWG De Kulert	1501	-	1600
VWG De Ortolaan	1601	-	1700
VWG De Pailjaart	1701	-	1800
VWG De Peel	1801	-	1900
VWG Den Bosch	1901	-	2000
VWG Etten Leur	2001	-	2100
VWG Gemert	2101	-	2200
VWG Helmond	2201	-	2300
VWG IVN Geldrop	2301	-	2400
VWG IVN Waalre	2401	-	2500
VWG Mariaheide	2501	-	2600
VWG West Brabant	2601	-	2700
VWG Zundert	2701	-	2800
VWG IVN Oss	2801	-	2900
Vogelwacht Uden	2901	-	3000
Madese Natuurvrienden	3001	-	3100
Dhr. B. Verheyen	3101	-	3200
VWG IVN Valkenswaard	3201	-	3300
NWG Oost-West-Middelbeers e.o.	3301	-	3400
IVN Riethoven	3401	-	3500
Natuurwerkgroep Boxtel	3501	-	3600
IVN De Waardman	3601	-	3700
VWG De Klamper	3701	-	3800
Natuurwerkgroep Netersel	3801	-	3900
VWG Schijndel	3901	-	4000

Bijlage 2: Adreslijst

ordnummer	VWG	VOORNAAM	ACHTERNAAM	ADRES	POSTCODE	PLAATS	TELOKT95
2	IVN VNW 's Hertogenbosch	Dhr. Gerard van	Aalst	De Sikkel 4	5384 HS	HEESCH	0412-454183
13	VWG IVN Valkenswaard	Dhr. Ad van	Asten	Pb 247 (Weidenstr 37 Nee	5550 AE	VALKENSWAART	
55		Dhr. Wil	Beeren	Kard. de Jongstraat 110	6021 VX	BUDEL	0495-493437
20		Dhr. Kees	Bolkenbaas	Koolmees 12	5161 SZ	SPRANG CAPELLE	0416-274140
1	KNNV VWG Eindhoven	Dhr. Ru	Bossong	Floraplein 23	5644 JS	EINDHOVEN	040-2114162
8	IVN Oss	Dhr. Gerard	Brouwer	M. Gremmenstraat 12	5367 AH	MACHAREN	0412-492668
42	VWG De Kulert	Dhr. Henk	Cleutjens	Reusel 17	5751 WL	DEURNE	0493-317159
58	IVN Riethoven	Dhr. J.	Das	Tonterstraat 18	5561 AN	RIETHOVEN	040-2016075
57	Nat. + Milieuver. Drunen	Dhr. F. van	Dijk	Vennestraat 11	5151 CA	DRUNEN	0416-375203
74	IVN De Waardman	Dhr. Stan van	Dongen	Rembrandpark 63	5143 GH	WAALWIJK	0416-684448
64	NWG O-W-M Beers e.o.	Dhr. Nico van	Eeten	Calluna 35 A	5091 EP	MIDDELBEERS	013-5142589
81	VWG Altenatuur	Dhr. Paul	Fursters	Veldstraat 46	4261 TH	WIJK EN AALBURG	0416-691546
86	VWG Zundert	Dhr. Ad van	Gastel	Nieuw Moerseweg 2B	4885 KK	Achtmaal	076-5985332
22		Dhr. J. de	Graaf	Visserkade 32	4273 GL	HANK	0162-403113
40		Dhr. M. van der	Heijden	Kanestede 36	4735 CB	ZEGGE	0165-559696
70	VWG Etten-Leur	Dhr.	Hendrikk	Lange brugstraat 37	4871 CM	ETTEN-LEUR	076-5016334
4	Vogelwacht Uden	Dhr.	Hermans	Broekmorgen 28	5401 PK	UDEN	0413-269804
78	VWG De Peel	Dhr. Toon	Hikspoor	Hazelaar 26	5757 CA	LIESSEL	0493-342127
6	Madese Natuurvrienden	Dhr. Cor	Ruijgens	Burg. van Campenhoutstra	4921 KS	MADE DRIMMELN	0162-685405
15	VWG West Brabant	Dhr. Ad	Jansen	Bouwerij 12	4855 AM	GALDER	076-5614150
36	Landelijk Coordinator	Dhr. Johan de	Jong	Lipomwyk 2	9247 CH	URETERP	0512-303174
67	VWG Midden-Brabant	Dhr. Gerard vd	Kaa	van Rijckevorssellaan 17	5062 DH	OISTERWIJK	013-5215364
11	VWG Heemk. St. Oedenrode	Dhr. H. de	Koning	Heistraat 59	5491 BC	ST OEDENRODE	0413-476029
41	Ken en Geniet	Dhr. Bertus	Koreman	Rijnstraat 28	5101 VN	DONGEN	0162-313651
17	VWG De Torenavalk	Dhr. Rien de	Louw	Langenboomseweg 47	5411 AT	ZEELAND	0486-452240
7	VWG Bergen op Zoom	Dhr. Rinus	Muis	Krommeweg 32	4659 RL	STEENBERGEN	0167-567017
18	VWG Midden-Brabant	Dhr. Ger vd	Oetelaar	Kasterensestraat 15	5298 NV	LIEMPDE	0411-632043
23	Natuurwerkgroep Liempde	Dhr. Toon	Ondersteijn	Spurkstraat 62-a	5275 JD	DEN DUNGEN	073-5942796
80	NWG O-W-Middelbeers e.o.	Dhr. Jan den	Otter	Kraaiheide 3 A	5091 ET	MIDDELBEERS	013-5142493
79	VWG De Klamper	Mevr. Willy	Peters	Saturnusstraat 35	5694 TH	BREUGEL	0499-475946
46	VWG De Pailjaart	Dhr. Marco	Rehes	Spinnerstraat 6	5683 MK	BEST	0499-393008
14	VWG Helmond e.o.	Dhr. Toon van	Rijt	W. Prinzenstraat 59	5701 BC	HELMOND	0492-545701
9	VWG Geldrop	DHR. Ben de	Ruiter	Heibekstraat 40	5662 EG	GELDROP	040-2857931
24	VWG Midden-Brabant	Dhr. Ad	Saris	Hopveld 21	5473 JA	HEESWIJK DINTHE	0413-291038
84		Dhr. Bertus	Schellekens	Laan ten Habraken 7	5291 AH	GEMONDE	073-5512786
85	VWG De Peel	Dhr. Toon van	Seggelen	Novaliastraat 12	5712 CR	SOMEREN EIND	0493-493224
33	VWG De Peel	Dhr. Jaap vd	Spek	Molenbrugweg 9	5712 RC	SOMEREN HEIDE	0495-697435
63	VWG Mariaheide	Dhr. Jan van de	Tillaart	Krekelshofstraat 34	5464 TA	MARIAHEIDE	0413-343509
35		Dhr. Ben	Verheijen	Mariastraat 46	5738 AJ	MARIAHOUT	0499-421426
60	VWG De Ortolaan	Dhr. Antoon	Verhoeven	't Hof 24	5741 ED	BEEK EN DONK	0492-462460
83	VWG Uden	Dhr. Jan	Verhoeven	Kastanjestraat 48	5401 JP	UDEN	0413-269381
71	VWG Gemert	tnv Dhr. Martin	Vink	Weversstraat 22	5421 KM	GEMERT	0492-365726
3	VWG De Kempen	Dhr. Wim vd	Voort	Kruisstraat 75	5541 RE	REUSEL	0497-641759

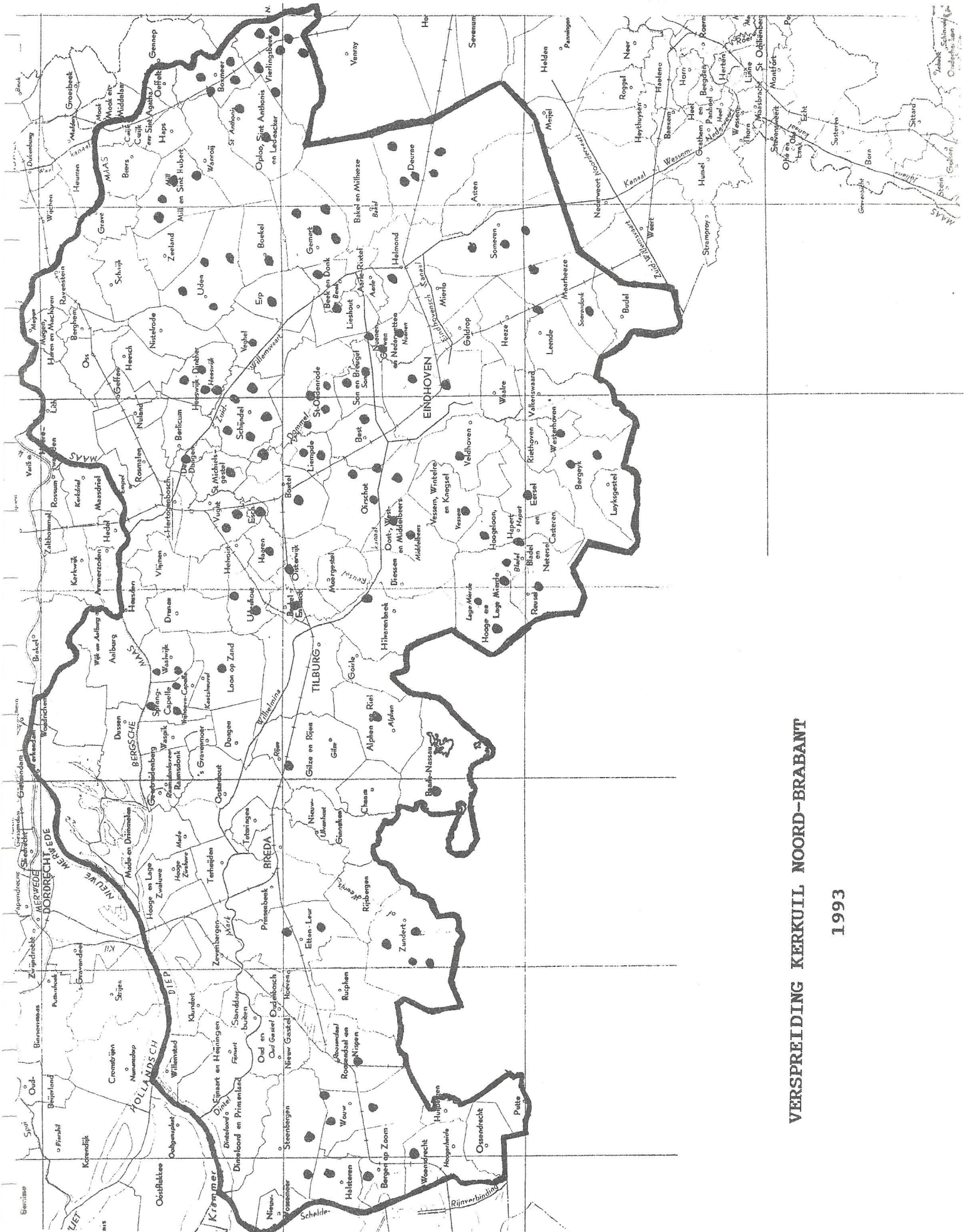
Grafiek 1: Kerkuilenstand 1975-1994

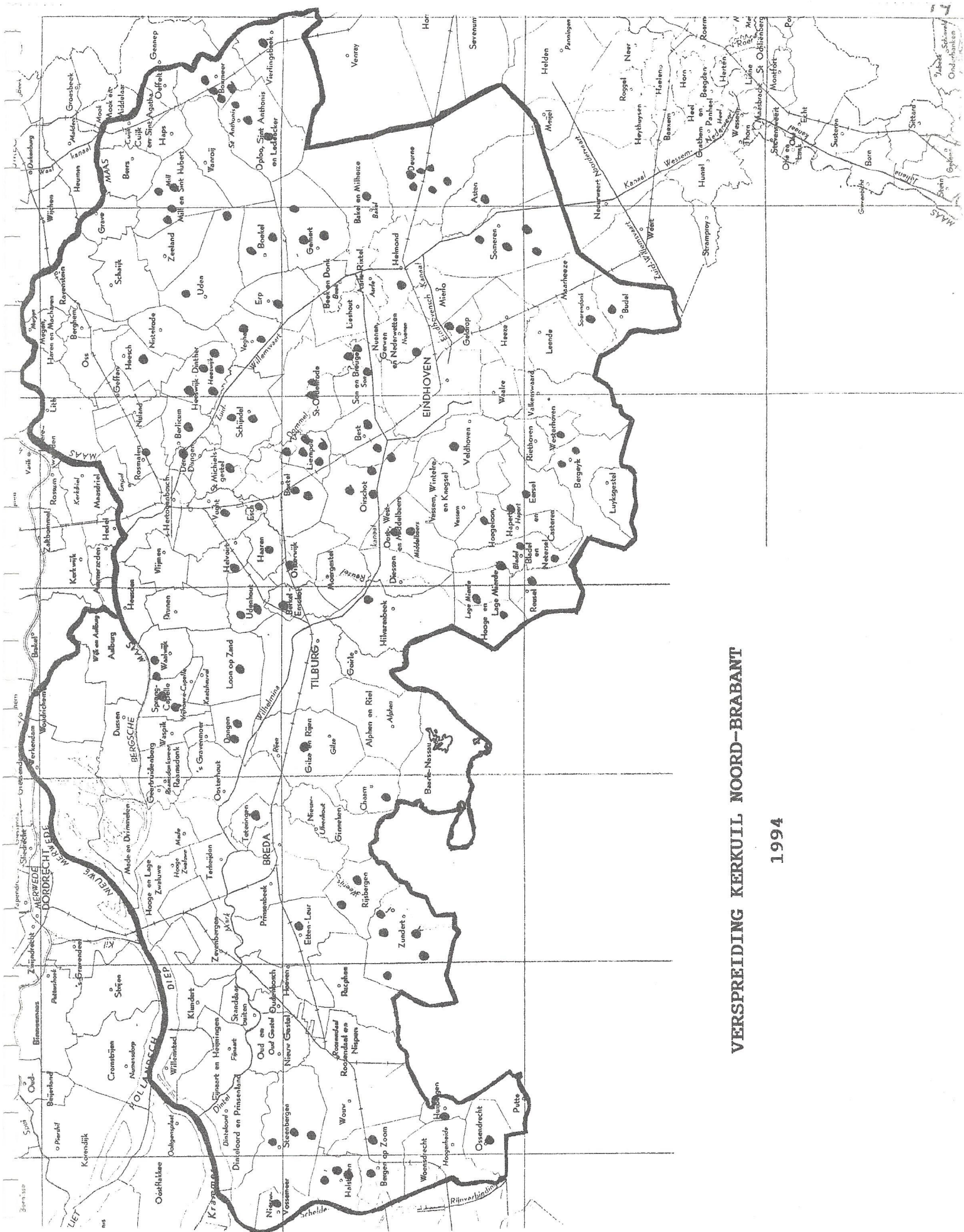

Vervolg Bijlage 3

	1992	1993	1994	ei	jong	ei	jong	ei	jong
	BROEDSELS			1992		1993		1994	
Altenatuur	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Beeren Budel	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bolkenbaas	5	5	4	13	13	16	16	15	15
Dhr. de Graaf	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dhr. B. Verheyen	0	1	1	0	0	4	4	5	4
Heem Natgr St. Oedenr.	2	4	2	8	8	16	15	5	5
KNNV VWG Eindhoven	4	6	3	10	10	30	25	8	5
Ken en Geniet Dongen	2	1	4	10	6	2	2	17	13
VWG Midden-Brabant	13	19	18	42	29	85	79	52	34
M-Brabant Oetelaar	3	5	2	6	6	11	11	4	3
M-Brabant Ondersteyn	0	1	1	0	0	1	1	2	2
M-Brabant Saris	7	4	7	19	15	9	9	24	17
N & M Drunen	0	0	0	0	0	0	0	0	0
NWG Liempde	2	2	5	8	8	8	5	16	10
VW De Maasheggen	8	17	13	27	22	48	33	57	34
VW De Torenvalk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VWG Bergen op Zoom	3	8	11	10	10	27	26	30	19
VWG De Kempen	7	13	13	18	12	61	53	17	12
VWG De Kulert	4	5	6	18	13	25	23	28	14
VWG De Ortolaan	0	0	0	0	0	0	0	0	0
VWG De Pailjaart	3	2	2	9	3	2	2	8	8
VWG De Peel	8	9	8	26	26	34	34	22	21
VWG Etten Leur	2	2	1	10	4	8	2	2	1

VWG Gemert	0	4	3	0	0	15	13	11	6
VWG Helmond	5	2	2	19	15	8	8	8	7
VWG IVN Geldrop	0	0	2	0	0	0	0	2	2
VWG Mariaheide	0	2	3	0	0	10	10	6	4
VWG Zundert	2	4	7	9	9	19	19	16	16
VWG IVN Heesch	0	0	1	0	0	0	0	3	2
Vogelwacht Uden	6	5	3	21	17	22	18	11	9
Totaal	86	121	122	283	226	461	408	369	263

VERSPREIDING KERKUIL NOORD-BRABANT

1994